TOVERI

Lännen suomalaisen työväen äänenkannattaja, ilmestyy Astoriassa, Oregon, joka päivä paitsi sunnuntaina.

TOIMITUSKUNTA:
W. N. REIVO LAURI MOILANEN
ADOLPH SALMI A. B. MÄKELÄ
SULO SYVANEN

TOVERI
(THE COMRADE)
The organ of the Finnish workers in the Western states. The only Finnish daily in the West. Published daily, except Sunday, at Astoria, Ore., by the Western Workmen's Publishing Society.
AUG. NIKULA, Manager.
Advertising rates in effect July 1, 1912, 40 cents per inch. Special discount is allowed for larger and continuous advertisements.
TOVERI, BOX 99, ASTORIA, ORE.

Entered as second-class mail matter July 18, 1912, at the postoffice at Astoria, Oregon, under the Act of March 3, 1879.

TILAUSHINNAT
Yhdysvalloissa ja Canadassa:
Yksi vuosikerta..$4.00 6 kuukautta..$2.25
3 kuukautta.....$1.35 1 kuukausi... .50
Suomeen ja muualle ulkomaille:
Yksi vuosikerta..$6.50 6 kuukautta..$3.50

SUBSCRIPTION RATES:
In the United States and Canada
One year.....$4.00 Six months.....$2.25
Three months..$1.35 One month..... .50

Ilmotushinta 40c palstatuumalta. Kuolemanilmotukset $1.50 kerta ja muistovärsyillä $2.00 kerta. Kihlaus-, syntymä- ja avioliitto-ilmotukset 50c kerta, halutaantieto- ja nimenmuutto-ilmotukset 25c kerta, naimailmotukset $1.50 kerta, avioero-ilmotukset $1.00 kerta. Seisovat ilmotukset sopimuksen mukaan. Satunnaisista ilmotuksista tulee rahan seurata mukana. Englanninkielestä suomennetaan vapaasti.

Huoneusto sijaitsee 10:nnen ja Duane katujen kulmassa. Telefooni: konttori 365, toimitus 832.

Alkaisivatko kynnet irtaantua?

Joitakin päiviä sitte kerrottiin parin Mooney jutussa esiintyneen todistajan tunnustaneen tehneensä väärän valan, todistaessaan Mooneyta ja Billingsiä vastaan. Kaiken aikaa on ollut tuunettua, että siten oli laita, sillä syytettyjen syyttömyys osotettiin niin tarkoin ja selvästi, että siitä ei ollut mitään epäilystä.

Mutta näistä tunnustuksista ei puhuta nyt juuri mitään. Porvarillinen sanomalehdistö vaikenee tykkänään, sillä se tietää, että jos yleinen mielipide tulee tuntemaan totuuden, niin San Franciscon kauppakamarin aikeet menevät myttyyn.

Syytettyjä vastaan kuletettiin todistajia porttoloista ja mistä saatiin. Haettiin vanhoja sonnivouteja, joiden siveellinen taso ei ole läheskään niin korkealla kuin sonniensa. Kaksi syytetyistä onnistuttiin tuomitsemaan, ja kaikki näytti jo olevan valmista. Mutta sittekin taitaa loppujen lopuksi käydä vielä siten, että syytetyt vapautetaan. Koko juoni on nyt jo niin hatara, että jos tuomioistuin ei olisi aivan avoimesti kauppakamarin käytettävissä, niin tuomitsemi-

Se on ihanteellinen järjestelmä

Coloradon hiilenkaivajain kurjat olot herättivät koko mailman huomiota joitakin vuosia sitten. Sen jälkeen kun siellä lakko lopetettiin ja yhtiö perusti oman "unionsa," sekä paikoin tunnustettiin työläisille nimellinen järjestymisoikeuskin, ei sieltä ole kuulunut juuri mitään. Coloradossa on toimimassa valtion teollisuusvaliokunta, jonka pitäisi sovitella riitaisuudet "kaikkia tyytyttävällä tavalla," sen jälkeen kun se ensin on niitä tutkinut.

Olemme juuri saaneet käsiimme sikäläisen Colorado Fuel & Iron Co:n painattaman tutkijakomitean lausunnon, jossa selitetään, mitä miesten vaatimuksista arvellaan sellaisten komiteain taholta, joita luokkarauhan apostolit kaikkialle nykyisin tyrkyttävät.

Kaivosmiesten union taholta esitettiin Colorado Fuel & Iron Co:lle yhdeksäntoista vaatimusta, joista yhtiö valtion teollisuusvaliokunnan suostumuksella hylkäsi kaikki muut paitsi yhden, joka jollakin tavalla oli sovitettu.

Valtion sovittelulautakunta on tässä tapauksessa muuttunut siksi kallioksi jonka suojassa yhtiöllä on mahdollisuus menetellä aivan mielivaltaisesti työläistensä kanssa, ja säästyy se kaikilta syytteiltä lakien rikkomisesta. Siten se on saavuttanut juuri sellaisen tilanteen, jota se halusi, ja jonka saavuttamiseksi se suunnitteli tunnetun oman "unionsa," jossa työläisillä ei ole yhtään vaikutusvaltaa.

Ainoastaan yhdessä tapauksessa, kuten sanottu, otettiin miesten taholta tehty valitus huomioon, ja se oli niin räikeä epäkohta, eikä sen korjaaminen aiheuttanut yhtiölle mitään kuluja, että se katsottiin parhaaksi sopia, vieläpä "palkitakin" väänen ei tulisi kysymykseenkään.

Järjestynyt työväestö on saanut tässäkin jutussa maksaa kalliit oppirahat siitä herkkäuskoisuudestaan, että tuomioistuimilta voidaan odottaa oikeuttakin. Se on saanut katkeran opetuksen siitä, että se kannattaa porvareita. Mutta oppiiko se näistä mitään, sen kai tulevaisuus näyttää.

Täkäläinen pääomamahti ei ainakaan ole näyttänyt säikähtävän aikeittensa epäonnistumisia. Eikä oikeastaan voida sanoakaan että sen aikeet olisivat suuremmassa määrässä epäonnistuneet. Onhan se saanut San Franciscon jutussakin aikaan sen että järjestynyt työväestö on saanut uhrata satojatuhansia dollareita oikeudenkäyntikuluihin. Ja sekin on järjestöjen rankaisemista, huolimatta siitä että lautakunta esim. Weinbergin jutussa tarvitsi ainoastaan viisi minuuttia nähdäkseen läpi koko sen sekavan vyyhdin, jota kauppakamarin loijarit olivat kehränneet kokoon kuusitoista kuukautta.

Porvarit eivät siitä asemasta pelasta

Equitable henkivakuutusyhtiön äskettäin julkaisemat tilastot osottavat, että Yhdysvalloissa on noin 22 miljoonaa 18 ja 44 vuosien välillä olevaa miestä, joista puolet ovat yksinäisiä. Mistä johtuu niin tavaton vanhojen poikien lauma, on porvarilehdille käsittämätön. Ja nekin niistä jotka sen käsittävät, salaavat viisusti syyn, selittäen sen johtuvan milloin mistäkin, m. m. siitä että vanhojapoikia ei ole vielä erityisesti verotettu.

Chicago Heraldiin on päässyt nähtävästi vahingossa pujahtamaan pätkä, jossa sanotaan alaton totuus tästä kysymyksestä. Siinä lausutaan m.m. seuraavaa:

"Elintarpeitten hinnat ovat kohonneet niin nopeasti, ja palkat suhteellisesti niin hitaasti että avioliitto muuttuu ylellisyydeksi, jonka pelkät kustannukset jo panevat jokaisen vakavasti ajattelevan miehen epäilemään. Naimattomuus ei johdu siitä että miehet pelkäisivät perheenisän velvollisuuksia, vaan siitä että miehet yksinkertaisesti epäilevät kykyään ratkaista niitä taloudellisia pulmia, joita perhe-elämä tuo mukanaan."

Heraldin kirjottajan mukaan o-

Mikähän siitä lapsesta tulee?

Kuten ennen on jo mainittu, on Canadassa perustettu äskettäin n.s. työväenpuolue, joka käy nykyisin vaalitaistelua tavattomalla tohinalla, ja mikäli ennakkoarvioista voi päättää, jonkinmoisilla voitontoiveillakin. Näyttää siltä kuin sosialistitkin olisivat ainakin paikoin yhtyneet kannattamaan vastaperustettua puoluetta. Ainakin on olemassa jonkinlaista yhteyttä sosialistien ja työväenpuoluelaisten välillä, sillä jälkimäinen ei kai ole nimittänyt ehdokkaita siellä missä edellisellä ne olivat jo ennestään, ei ainakaan lännellä.

Sellaista yhtymistä voi seurata vain joko se, että sosialistipuolue sulautuu siihen ja lakkaa olemasta, jolloin työläisillä ei ole mitään luokkapuoluetta, tai muodostuu työväenpuolue luokkataistelun tunnustavaksi puolueeksi, jolloin siihen voivat yhtyä kaikki työläiset. Saman lipun alla eivät tule pitempää aikaa viihtymään ne jotka ovat luokkataistelun kannalla ja ne jotka eivät sitä tunnusta. Rehellisillä työväenliikkeen taistelijoilla ja gompersismin kannattajilla ei ole tilaa samassa puolueessa.

Uuden puolueen kannatus aijotaan saada sosialisteilta, unionisteilta ja "todellisilta liberaaleilta", kuten sen vaalijulistuksessa selitetään. Mitä näillä todellisilla liberaaleilla tarkotetaan, ei ole läheskään selvä. Mahdollisesti niitä porvaripolitikoitsijoita, joita on lähetetty virkapaikkoja tavottelemaan työväenpuolueeseen.

"Unionistit, sanotaan julistuksessa, ovat saatavat mukaan lupauksilla suurista muutoksista työajassa, palkoissa ja työsuhteissa, sosialistit tuotanto- ja jakovälineiden ottamisella yhteiskunnan haltuun, ja liberaalit **siten että tunnustetaan 'tavallisen ihmisen' katsantokanta.**" Tämä viimeksimainittu ei oikein haiskahda muulta kuin politikoitsijan heittämältä vaalisyötiltä, johon odotetaan tavallisten ihmisten tarttuvan. Meillä koetti tunnettu poliittinen narttuilija Roosevelt kohota itsevaltiaaksi saman reseptin avulla, mutta tukehtui omiin rohtoihinsa, emmekä usko Canadassakaan toisin käyvän.

Puolue joka aikoo sisällyttää ohjelmaansa kaikkien kannan, ei oikeastaan voi taistella kenenkään vakaumuksien puolesta. Siitä saattaa muodostua kylläkin jonkinlainen tilapäinen liittouma, jolla ajetaan yhteisiltä näyttävät hetken edut voittoon, mutta sellainen voitto tuskin osottautuu työväestön voitoksi.

Emme usko Canadan sosialistienkaan pitempää aikaa viihtyvän puolueessa — jos siihen ensinkään yhtyvät — joka aikoo kuitata kaikki sillä, että tuontanto- ja jakovälineet otetaan yhteiskunnan haltuun. Sosialistia ei sellainen vaatimus ensinkään viehätä, sillä sosialismia ei siinä ole enempää kuin nykyisessä kansakoululaitoksessa tai postilaitoksessa, jotka kumpikin ovat "yhteiskunnan" hallussa.

Unionistit saattavat toivoa jotakin samanlaista Canadan Työväenpuolueelta kuin Englannin Työväenpuolue on, korkeintaan sen mitä Englannin Itsenäinen työväenpuolue on, mutta ei mitään enempää.

Uuden puolueen julistuksessa selitetään edelleen, että työväestön on kaikista uhrauksista huolimatta sulettava rivinsä. Mutta entäs jos niihin uhrauksiin sisältyy koko rivien uhraaminen, niin mitä siitä silloin enää jäisi työväestölle?

Toivokaamme parasta, mutta älkäämme sentään antautuko liian optimistisiksi tällaista kokoomusta kohtaan. Jos sattuu, niin se ei ole kuin keinotekoinen. Luokkapuolueitten tiellä on niin monta liukasta kohtaa, että sellaisten suhteen kannattaa olla erikoisesti varuillaan.

MAILMANKATSOMUKSIA

PARIISILAINEN AVIOLIITTOTOIMISTO.

Avioliittotoimistoja on muissakin suurkaupungeissa, mutta Pariisissa ne ovat kehittyneimpiä.

Siellä naimahaluiselle miehelle puhutaan nuoresta naisesta, joka on orpo ja yksin mailmassa, mutta jolla on 100,000 myötäjäiset; hän on ilmoittanut menevänsä naimisiin, kun tapaa mieleisensä miehen. Suorittamalla 10 frangin ennakkomaksun pääsee tuota naista näkemään.

Kosija viedään pimeään kammioon, jossa on pieni ikkuna viereiseen huoneeseen. Siitä hän näkee mustiin puetun, kookkaan ja kauniin tytön; se on komea ja viehättävä ilmiö. Ah, hän se on! Mies on nähnyt kohtalonsa, tulevain päiviensä valon, josta kenties tulee hänen elämänsä toveri ja hänen lapsiensa äiti! Mutta asiassa on vielä pienonen mutka.

"Nyt meidän täytyy myös näyttää teidät neidille, luonnollisesti samaten salaa — jotta neiti saa päättää, mieltyättekö häntä. Ensi torstaina, tehkää hyvin. Kaiketi pukeudutte jotakuinkin huolellisesti."

Etteikö hän sitä tekisi!

Hänet viedään kirkkaasti valaistuun huoneeseen, jossa hänen on viivyttävä pari minuuttia. Hän tietää "tulevaisuutensa" katselevan itseään ja luonnollisesti koettaa näyttäytyä mahdollisimmasti edukseen.

Neljännestunnin kuluttua ilmestyy toimiston hoitaja tai hoitajatar. Hän ottaa esiin nimiluettelokirjansa, laskee hänen korttinsa huolellisesti "päättyneiden asiain" koteloon; sitte hän puhuu kylmästi ja juhlallisesti:

"Hyvä herra, olen kovin pahoillani — mutta te ette ole neidin maun mukainen, hän kieltäytyy — toiste varmaankin onnistutte paremmin."

Tuota toista kertaa ei tule koskaan. Se kookas ja kaunis tyttö oli vuokrattu vain tuon kerran esiintymään joku vaatekaupan myyjätär tai ompelijatar, joka mielellään näyttäytyi 1 frangin maksusta.

NÄYTTI KÄDESTÄ PITÄIN.

Syytteessä oli järeätekoinen nuori mies tappelusta ja ihmisrääkkäyksestä. Kautta koko ristikuulustelun, joka oli erikoisen ankara, vastaaja jäykästi pysyi väitteessään, että hän oli töytännyt kantajaa "vain pikkusen."

"No, mutta kuinka kovasti?" kysyi syyttäjän lakimies.

"En kuin pikkusen," vastasi syytetty.

"Kuulkaapas," ehdotti lakimies, "ettekö tahtoisi astua alas todistajapaikalta ja minua töyttäämällä näyttää tuomarille ja lautakunnalle tarkemmin, miten lujasti te häntä käsittelitte?"

Asianajaja arveli, että kun hän oli miestä niin armottomasti kiusannut, niin se ehkä tilaisuuden saatuaan töyttää häntä liiankin kovasti ja siten panee itsensä kiikkiin.

Syytetty astui lattialle kuin tilauksesta ja lähestyi odottavaa lakimiestä. Hämmästyneet katsojat näkivät hänen lyövän tätä korvalle, potkivan säärille, nostavan kohoksi ja vihdoin heittävän selälleen pöydälle.

Jättäen asianajajan kömpimään pystyyn, nuori mies kääntyi tuomarin ja sanoi tyynesti:

"Korkea oikeus, se oli vain kymmenes osa tästä."

Kilpaa kehuvat

nykyisen sodan sotilaslääkärit saavutuksillaan. Ennen ainoastaan 1/20 sodan aiheuttamista kuolemantapauksista johtui taistelukentällä saaduista haavoista; loput 95 pros. oli tautien ja ruttojen aiheuttamia yhteensä kodeissa ja taistelukentillä. Itse armeijankin keskuudessa oli suhteena 6—9 tautikuolemantapausta yhtä taistelussa kaatunutta tai haavoihinsa kuollutta vastaan. Nykyisessä sodassa on suhde ollut 16 taistelussa kuollutta yhtä tautiin kuollutta kohden.

Liittoutuneitten lääkärit vakuuttavat hallitsevansa haavakuumeen niin täydellisesti, että niistä, jotka elävät sivu kuuden tunnin, 90 pros. jää eloon. Vaikeammat leikkaukset ovat harvinaisempia ja raajafikkoja tai ikuisia vaivaisia tulee suhteellisesti paljoa vähemmän kuin missään entisessä sodassa — ainoastaan 5 pros. haavotetuista.

Saksalaiset puolestaan ilmottivat kaksi vuotta sitten, että 80 pros. heidän haavotetuistaan palaa rintamaan. Viime vuonna jo kehuttiin 90 pros. palaavan — ja tänä vuonna 98 pros. Sitä tehden plan päästään kehumaan, että kun luoti sattuu sotamiehen päähän, niin ei se muuta kuin menee vikaisen hampaan kolon täytteeksi.

Potaskajärvi.

Amerikan Kemiallisen seuran kokouksessa sanoi toht. Nichols, että "mailman tunnetusti suurin potaskavarasto, enemmän kuin biljoonan dollarin arvoinen, on käyttämättä." Searles järvessä Californiassa on geologisen tutkimuksen mukaan liuenneena 20 miljoonaa tonnia potaska- eli kali-mineraalia.

Tämän varaston saaminen kauppaan olisi perin tärkeä. Ennen sotaa tuotettiin Yhdysvaltoihin kaikki potaska Saksasta. Eräs saksalainen valtioneuvos oli tuonnoin pitämässään puheessa lausunut: "Yhdysvalloilla oli sotaan lähtiessään nuora kaulassa ja sen nuoran pää vihollisen käsissä. Sillä kun Saksalla on mailman potaskamonopooli, on sen vallassa määrätä, missä maissa on oleva kylliksi ruokaa ja minkä maitten täytyy nähdä nälkää."

Kaikesta ryostoviljelyksestä huoli matta on kuitenkin Amerikassa vielä paljon maita, jotka kasvavat pitkät ajat ilman potaskalannoitustakin, niin että sen takia täällä ei hetikään nälkään kuolla, mutta niinkin ollen Searles järvessä olisi runsas varastomoniksi vuosiksi.

UMPISUOLI-TUTKIMUKSIA.

Brittiläisessä lääketieteellisessä aikakauslehdessä kerrotaan professori Owen T. Williamsin laajoihin tilastollisiin aineksiin perustuvista tutkimuksista saadakseen selville, mitä yhteyttä on umpisuolen tulehduksella ihmisten elintapojen kanssa. Erityisesti viime vuosikymmenellä Englannista hankitut tilastot taas kerran näyttävät todistavan, että umpisuolen tulehdukseen sairastuminen on lisääntynyt yhtä rintaa enentyneen lihan nauttimisen kanssa. Perussyynä tämän sairauden syntymiseen Williams arvelee olevan sen, että runsaasti lihaa nauttiessa sulamattomat rasvat muodostavat suolistossa kalkin-emäksiä, joista vihdoin syntyy joku määrä suolihiekkaa ja suolikiviä. Nämä muodostumat ärsyttävät — etenkin liiaksi jäähdytettyjen juomien ja vallitsevasta elintavasta johtuvan pitkällisen umpitaudin vaikutuksesta — eräitä herkästi ärtyviä suoliliman osasia ja siten aiheuttavat tulehduksen.

KESYTTI OIKUTTELIJAN

Kun kuuluisa säveltäjä G. F. Händel oli Lontoon italialaisen oopperan johtajana, joutui hän, samoin kuin kaikki edeltäjänsä ja jälkeentulijansakin, kärsimään laulajien ja laulajattarien satunnaisista oikuista. Eräänä iltana oli ooppera väkeä täpösen täynnä; Händel seisoi johtajapaikallaan ja oli juuri antamaisillaan orkesterille merkin alkusoiton alottamiseksi, kun "primadonna", signora Cuba lähetti sanan, että hän oli saanut hirveän nuhan eikä sentähden voinut laulaa yhtään ynähdystä. Händel lennähti kuin ammuttu ulos orkesterista ja vimmoissaan juoksi suoraan laulajattaren asuntoon. Riuhtasi oven väkisin auki, sieppasi nuhaa sairastavan laulajattaren voimakkaille käsivarsilleen ja kiidätti hänet siten avonaisen ikkunan eteen. "Minä kyllä tiedän", hän sähisi, "että te olette itse saatana, mutta nyt minä teidät opetan! Jos ette laula, niin silmänräpäyksessä makaatte möyhynä tuolla katukivillä!" — Niin hellää pyyntöä ei laulajatar voinut vastustaa. Hän lauloi sinä iltana kuin satakieli.

Letku, jossa on 10 suihkua.

Hirveimpiä tapauksia rahtilaivoissa on tulipalo lastiruumassa. Sammutustyötä on haitannut vanhanaikainen ja vaarallinen tapa pimeässä ja savussa hapuilemalla etsiä tulen kytemäpaikkaa. Asian auttamiseksi on eräs New Yorkin palokunnan päällikkö ruvennut käyttämään letkua, joka valaa vettä kaikkiin suuntiin. Paksun letkun päähän asetetaan, ei yksi vaan kymmenen tavallista suihkua. Ne kun lasketaan lastiruuman aukosta ja pakkopumpuilla painetaan vettä täydellä voimalla, niin kymmenen suurta vesivirtaa syöksyy kustakin letkusta. Tämä suihkulaite on pyörivä, niin että 100 jalan läpimittainen piiri tulee joka paikasta valelluksi. Sellaiseen sammutusvehkeeseen pumputaan noin 16,000 gallonaa vettä minuutissa.

Taas kapitalistille avautunut uusi työvoimalähde.

Erästä juttua kuulusteltaessa Lontoossa on tullut selville, millä tavoin brittiläisen Uuden Guinean alkuasukkaita on saatu houkutelluksi tekemään työtä. Muuan mies, joka siellä oli elänyt monet vuodet, kertoi miten hänen oli onnistunut ratkaista Uuden Guinean perin vaikea työvoimapula. Sikäläistä väestöä ei voi saada työskentelemään rahapalkasta, sillä siitä alkuasukkaat eivät välitä. Mutta hänen päähänsä pälkähti tarjota heille lasihelmiä, koreita kankaita, koiran hampaita ja soittokaluja. Niitä saadakseen villit suostuivat vuodeksi työhön ja sen ajan umpeenkuluttua houkuttelivat toisia tekemään samoin.

ARAPIALAINEN HEVONEN.

Muhametin viittä mainiota tammaa pidetään viiden arapialaisen hevossuvun kantaäiteinä. Niiden nimenä on "el Romb," mutta ne ovat myös "nedjeden" nimellä tunnettuja. Itämailla on muitakin erinomaisia hevosrotuja: egyptiläinen hevonen on vilkas ja tulinen; persialainen ratsu on uljas sodassa; syrialaiset oriit ovat tunnetut upeasta, loistavasta väristään; Yemenin tienoilla on kaunis, sirotekoinen juoksijarotu, mutta yhtäse kaikista kehuvat arapialaiset nedjedejään. Jokaisella siihen rotuun kuuluvalla hevosella pitää olla sukutodistus, joka on seuraavan kaavan mukaan laadittu: "Kaikkivaltiaan, laupiaan jumalan nimeen, jolta kaikki armo tulee! Näin sanoo profeetta: koskaan älköön kansani kokoon tulko vääryyttä tehdäksensä! Sen mukaisesti todistamme me allekirjottaneet ja vannomme vyömme ja tulevaisuutemme kautta, että hevonen se ja se (esim. Azrag eli Harmaa), neljän vuoden ikäinen, on nedjede-sukuisista vanhemmista ja omaa verrattoman juoksijan ominaisuudet, eli niinkuin profeetta sanoo: 'Hänen rintansa on aarre ja hänen selkänsä on kunniaistuin'. Siitä olemme nyt tämän todistuksen antaneet. Sitäpaitsi on Allah kaikissa asioissa parhain todistaja."

Tottunut kuolemaan

Kukaan ei ole koskaan kuollut — näyttämöllä — useammasti kuin mailmankuulu ranskalainen näyttelijatar Sarah Bernhardt, joka äskettäin on täyttänyt 72 vuotta ja yhä esiintyy näyttämöllä. Jo joltakuita vuosia takaperin eräs tilastojen kerääjä laski hänen itsekin ampuneen pääkallonsa mäsäksi vähintään 5,000 kertaa, hypänneen näyttämö-Seinevirtaan 7,000 kertaa ja myrkyttäneen itsensä enemmän kuin 10,000 kertaa.